

Opsamling på puljen til varigt løft af ældreområdet

Resumé

Hedensted Kommune fik i 2014 og 2015 8,3 mio. kr. årligt til et varigt løft af ældreområdet. Pengene er blevet brugt på: Løft af den personlige pleje på plejecentrene, styrkelse af den sociale dimension på ældre i egen bolig, velfærdsteknologi og bedre indsats for pårørende til demente. På alle områderne er der positive tilbagemeldinger, hvis man spørger det personale, der er involveret – eller hvis man spørger borgerne, der er blevet berørt.

Der er imidlertid stor forskel på temaerne og deres direkte eller indirekte måde at løfte ældreområdet på. Et løft af den personlige pleje på plejecentret eller en aflastning af den pårørende til en dement, vil ret hurtigt kunne få effekt, mens indførelse af ny velfærdsteknologi ikke nødvendigvis bare er et spørgsmål for Social Omsorg – men for hele kommunen. I løbet af 2014 og 2015 har ældreområdet ændret form og fokus, da det primære fokus nu er kerneopgaven for Social Omsorg og bevægelse for borgerne.

Derfor bør der i en videreførelse af ældrepuljen tages hensyn til den ny kerneopgavetænkning i Social Omsorg, hvor der af de fire oprindelige temaer, især i temaet om velfærdsteknologi er potentiale til også på længere sigt understøtte et varigt løfte af ældreområdet.

Baggrund og de enkelte temaer i indsatsen

Folketinget besluttede i forbindelse med Finansloven for 2014 at der skulle afsættes 1 mia. kr. årligt i en pulje til et permanent løft af det kommunale ældreområde. I 2014 og 2015 blev det besluttet at udmønte midlerne via en årlig ansøgningspulje. Midlerne fordeles til kommunerne på baggrund af en objektiv fordelingsnøgle for udgiftsbehovet på ældreområdet. Hedensted Kommune har efter ansøgning til puljen fået bevilget samlet 16,6 mio. kroner for de to år. Fra 2016 og frem bevilges pengene til kommunerne med et tilsvarende beløb via bloktilskuddet, dvs. ca. 8,3 mio. kr. årligt til Hedensted Kommune.

Udvalget for Social Omsorg i Hedensted Kommune besluttede på mødet i februar 2014, at følgende temaer skulle prioriteres i Hedensted Kommune i forbindelse med puljen til løft af ældreområdet (ældremilliarden):

1. Øge serviceniveauet på den personlige pleje på plejecentre
2. Styrke den sociale dimension for enlige/ensomme eller fysisk dårlige borgere
3. Styrke brug af velfærdsteknologi på ældreområdet
4. Bedre indsats for pårørende til demente

Udvalget for Social Omsorg drøftede også spørgsmålet om rehabilitering ikke skulle inkluderes i puljeansøgningen. Rehabilitering (Fredericia-modellen) eller Aktiv Hverdag, som vi kalder det i Hedensted Kommune, er imidlertid et andet projekt, som kommunen kører videre med i et andet regi, uagtet af, hvad der ville ske med ældrepuljen.

I løbet af 2014 og 2015 er der sket meget med den politiske og administrative styring og organisation i og omkring ældreområdet i kommunen. Det primære fokus er kerneopgaven og bevægelse for borgerne. I kerneområdet for Social Omsorg er voksen-handicapområdet og sundhedsfremme kommet til, der er etableret en fælles myndighedsfunktion på tværs af alle områderne og øget fokus på rehabilitering.

Den oprindelige hensigt fra Folketinget med puljen til løft af ældreområdet er, at *"Et varigt løft af ældreområdet ... skal skabe grundlag for en bedre ældrepleje. Formålet med midlerne er at løfte ældreplejen, hvor der er størst behov i den enkelte kommune...."*

Denne opsamling bliver foretaget for at have mulighed for at vurdere de foreløbige resultater af de forskellige indsatser i relation til midlerne til løft af ældreområdet. Opsamlingen kan ses som et input til drøftelserne af budget 2016 for Social Omsorg. Opsamlingen er alene en faglig/ indholdsmæssig opfølgning og således ikke en opfølgning af de økonomiske effekter af ældrepuljen.

- Er der fortsat behov for midlerne til de enkelte områder for at sandsynliggøre et godt resultat med borgerne i relation til formålet med puljen?

En række af indsatserne var ikke oppe i fuld skala før medio 2014. Eksempelvis var det vanskeligt at få ansat SOSU-assistenten (og terapeuter) til starten af 2014. Derfor må denne opsamling blot ses som en første stop-op vurdering af indsatserne, og ikke som en systematisk evaluering.

De enkelte temaer i indsatsen

Løft af den personlige pleje på plejecentrene.

Formålet er, at sikre beboerne i plejeboliger et øget niveau i personlig pleje, at sikre beboere i plejebolig i samarbejde med personalet kan løse flest mulige opgaver selv og at styrke beboernes egne færdigheder, ved at give tid og ro til at løse opgaverne selv med den støtte, der er nødvendig.

I perioden 1. april 2014 – 30. april 2015 er i alt 53 borgere blevet visiteret til aflastning

Der er i projektperioden ansat 22 projektmedarbejdere til at løfte opgaven.

De ekstra hænder, der kom med ældrepuljemidlerne gav både mulighed for, at give personalet nogle redskaber til at kunne arbejde rehabiliterende med beboerne. Ligeledes kunne de projektansatte varetage

nogle af plejepersonalets almindelige arbejdsopgaver, så de kunne gøre nogle af de sjove og hyggelige ting med beboerne, der ellers ikke længere var tid til.

Det kan være at der skal læses en historie, gå en tur på kirkegården, en cykeltur eller de får ordnet hår og lagt neglelak på.

Denne tilgang har også bevirket, at der er kommet en bedre kommunikation mellem borgere og medarbejdere/projektmedarbejdere. Et eksempel fra en ergoterapeut og ansat på ældrepuljemidler fra Nederbylund vidner om:

"Ved at jeg fik en god snak med ham omkring hans vrede og råben, fandt jeg ud af at han som lille dreng havde været på drengehjem og hvis han ikke havde opført sig ordentlig, så blev han låst inde. Dette var jo en super vigtig information, da vi ofte lukkede døren ind til ham, og det var på disse tidspunkter at han gik ud på gangen og råbte. Han blev bange og vred når døren blev lukket, så fremover står døren altid halvt åben og der er de fleste dage ingen råben fra ham."

Det har i projektet været afgørende vigtigt at medarbejderne netop har tiden til at skulle arbejde hen imod de mål der sættes i fællesskab, og derved bliver en vane for beboerne, så personalet fortsætter på samme spor. Medarbejdere fra plejecentrene i Øst har udtalt følgende:

"det har været godt at få lov til at gøre lidt ekstra",

"vi er blevet bedre til at gribe situationen og bruge tid på at gå en lille tur hvis vejret er godt eller bare til at være nærværende",

"der har været bedre tid til at sætte sig med en borger og få en lille snak i stedet for at lukke øjnene for det og bare suse afsted",

"hvis ikke vi havde haft de ekstra hænder fra ældrepuljen, så havde vi aldrig valgt at prioritere de pædagogiske måltider. Det at sætte sig ned sammen med borgerne og spise med dem, hygge om bordet gør en stor forskel. Det giver ro og en god stemning. Nogle spiser mere, andre kan støttes mere i at være med ude blandt de andre. Andre gange kan vi vælge at tage et pædagogisk måltid med ind til en småt spisende borger, for derigennem at skabe hygge omkring måltidet og måske få dem til at spise mere."

Udsagnene ovenfor dækker bredt: generelt prioriteres de pædagogiske måltider højere på alle centre end de tidligere har gjort. Generelt ønsker man OG prioriterer man at få tid til nærvær med den enkelte borger.

Overordnet set er der på plejecentrene et stort ønske om at gøre lidt ekstra i det daglige, det være sig gåture, lave diverse små arrangementer som man i det daglige ellers ikke har tid til – eller i hvert fald ikke får prioriteret og i det hele taget prioritere oplevelser i det daglige.

Generelt for Bedre pleje på plejecentrene, så er medarbejdernes opfattelse, at de ekstra ressourcer er faldet på et tørt sted. Medarbejderne har oplevet et generelt løft af arbejdsglæden og borgerne, der har fået løftet deres personlige pleje oplever en bedre livskvalitet. Helt overordnet har den samskabelse, der har været mellem borgere og medarbejdere givet en merværdi for alle parter.

Det kan derfor anbefales, at løft af den personlige pleje videreføres i 2016.

Styrkelse af den sociale dimension hos de ældre der bor i egen bolig

Formålet er, at give de ældre enlige/ensomme/ fysisk dårlige borgere i Hedensted kommune en øget livskvalitet, dette gøres blandt andet ved at give mulighed for at visiterer til sociale indsatser og at give de svageste hjemmeboende ældre mulighed for at deltage i aktiviteter, lave mad, træne færdigheder og andre indsatser, der kan øge livs kvaliteten for den enkelte.

I perioden 1. april 2014 – 30. april 2015 er i alt 140 borgere blevet visiteret til aflastning

Der er i projektperioden ansat 8 projektmedarbejdere til at løfte opgaven.

Det har i opstarten af projektet med styrkelse af den sociale dimension været nødvendigt for medarbejderne, at bruge mange ressourcer på opbygning og strukturering. Her i blandt, dokumentationen, strukturering af de forskellige borgere og deres behov, udarbejdelse af pjece, rammer, statistikker m.m. Derudover skulle der skabes et overblik over aktiviteter og tilbud for ældre borgere i Hedensted. Der er bl.a. opdyrket samarbejde med mange forskellige foreninger, aktivitetscentre, kirker og skoler. Men det har taget tid at komme frem til et overblik, der er overskueligt og struktureret. Tilbuddene formidles videre til borgerne der bl.a. er ensomme og eller mangler livsglæde i hverdagen. I samarbejde med de rette tilbud og at der kan ydes støtte, vejledning og motivation af borgerne til at opnå deres ønsker/mål, er disse to aspekter med til at gøre en stor forskel.

Medarbejderne der har været tilknyttet projektet har brugt en del tid på formidling af projektet til forskellige faggrupper, så de har en forståelse for projektet og hvad det kan bruges til. Dette har taget tid og krævet tålmodighed. Men der er efterhånden opbygget gode relationer mellem de forskellige faggrupper. Projektmedarbejderne ses som en ressource og en ekstra hånd, for de borgere som det faste personale kan se og høre er ensomme, aldrig kommer ud og har eller er i risiko for bl.a. depression og nedsat funktionsniveau.

Det har været en udfordring at finde frivillige nok. Der er gjort meget reklame, er blevet holdt små foredrag på skoler og foreninger, man har opsøgt jobcentre, dagpleje, borgere på aktivitetscentre, m.m. Men det er begrænset, hvad det har givet af frivillige kræfter og stadig noget der arbejdes med.

Det har været et pågående og kontinuerligt arbejde, at nå ud til borgerne, der har et begrænset netværk og føler sig ensomme. Der er mange borgere der ikke vil være til besvær og eller mener der er andre der har mere brug for hjælpen end de selv har. Borgerne kommer ikke i flok, men efterhånden som projektet bliver omtalt, er der flere borgere der selv henvender sig og flere henvendelser fra andre faggrupper. Det har været et stort plus i projektet, at der har været tid til at skabe tillid til borgerne, og at de efter at have mødt medarbejderne i projektet en eller flere gange, lukker op for den ensomhed, der fylder og manglen på socialt sammenværd.

Borgerne får opnået deres ønsker eller dele af deres mål og det er tydeligt, at medarbejderne har været med til at gøre en forskel for den enkelte borger, øge livsglæden og herved også livskvaliteten for borgerne. Helt overordnet har den samskabelse, der har været mellem borgere og medarbejdere givet en merværdi for alle parter. Det kan derfor anbefales, at den sociale dimension videreføres i 2016.

Styrkelse og målrettet indsats på anvendelse af Velfærdsteknologiske løsninger i Hedensted Kommune

Formål har været og er fortsat at få overblik og bruge de muligheder der er inden for området med velfærdsteknologi og at styrke implementeringen af velfærds teknologiske løsninger.

I løbet af projektperioden er der blevet ansat to velfærdsteknologiske konsulenter til at løse denne mangeartede opgave. Konsulenterne har haft en bunden opgave i at facilitere arbejdet med de fire indsatsområder defineret af KL:

- Toiletsæder med skylle- og tørrefunktion
- Bedre Brug af Hjælpemidler
- 2-1 i forflytning
- Spiserobotter

Der er i projektperioden blevet arbejdet med initiativer indenfor alle fire projekter.

Herudover har konsulenterne dannet sig et overblik over brugbare velfærdsteknologi og har på baggrund heraf igangsat implementering/afprøvning af følgende:

- Touch&Play skærm til demente borgere på Kildevældet.
- Borger-medarbejderskærm til forbedring af arbejdsgange på Løsning Plejecenter
- Carendo badestol – bedre badesituation
- Bedre Plads på Badeværelset til forbedring af badeværelsesindretning på Plejecentre
- Medicinpåminder til nedbringning af UTH på Birkelund.
- GPS tracking: Afprøvning af trackbox til demente
- Elektronisk pilleæske: Afprøvning af elektronisk pilleæske til borgere i eget hjem.
- Nødkald - Højtoften
- Bluetooth låsesystem
- Kommunikationssystem til det bofællesskab
- Facilitering af IKTprojekt på Åbo, Syrenvænget, Egespring.
- Afprøvning af benløftere til borgere, der ikke selv kan få benene op i sengen.
- Vandpumpesystem til 'røde bade' på sygeplejeområdet.
- Elektroniske løsninger til TOBS og tidlig opsporing
- Infoskærme til plejecentre.
- Virtuel hjemmevejledning ved Støttecentret
- Klinisk logistik
- IP telefoni
- Robotstøvsugere på plejecentre
- Afdækning af muligheder for nyt vikarbookingsystem
- Rotocare senge

I Senior Service valgte man at ansætte to personer til varetagelse af implementering og afprøvning af velfærdsteknologi på ældreområdet. Som konsulenter har VFTkonsulenterne haft til opgave at facilitere,

understøtte og bidrage til en succesfuld implementering af velfærdsteknologi. En succesfuld implementering er betinget af et succesfuldt samspil mellem teknologi, organisation, økonomi og borger.

Senior Service havde, ved ansættelse af VFTkonsulenterne, et stort antal projekter i gang indenfor en lang række emner. Der var på daværende tidspunkt ikke et samlet overblik over igangværende projekter. VFTkonsulenterne oplevede, at personale og ledere var 'mættede' af den store mængde projektarbejder, og at motivationen til at skulle igangsætte nye projekter var begrænset til enkelte plejecentre. VFTkonsulenterne lagde derfor op til, at man burde indsamle information omkring igangværende projekter og ensrette projektdokumenter. Ønsket var, at skabe større synlighed omkring projektarbejdet, at få indblik i, hvilke indsatsområder der var i fokus i kommunen, og at fordre en bedre fremtidig planlægning af projektforsløb. Arbejdet resulterede i en projektskabelon og en projektårsplan, der i dag vedligeholdes fortrinsvis i VFTkonsulentregi.

Som fundament for hele det medinddragende og ejerskabsfremmende arbejde besøgte VFTkonsulenterne samtlige plejecentre og udegrupper med fokus på en behovsafdækning. Fokus var at undersøge, hvilke udfordringer, der gik igen på området. På baggrund af interviews og samtaler med personale og ledere samt enkelte borgere, blev en række behov afdækket og konkrete projekter igangsat. Formålet med denne tilgang var, at arbejde behovsdrevet frem for at anvende 'teknologi for teknologiens skyld'. Samtidig er der blevet skabt medejerskab blandt de medarbejdere, der deltager i de mange velfærdsteknologiske projekter.

VFTkonsulenterne har arbejdet på at danne sig et bredt overblik over velfærdsteknologiske muligheder. Dette er gjort dels via deltagelse i relevante produktpræsentationer og seminarer og dels via netværk - især med kommuner i Business Region Aarhus samarbejdet. Den store viden om velfærdsteknologiske muligheder er løbende videreformidlet i kommunen til relevante fagpersoner f.eks. Demenskonsulenter, sygeplejersker, hjerneskadekoordinator, ledere o. lign.

Det har ikke været vurderet meningsfuldt at lave et 'katalog' over velfærdsteknologiske løsninger da det, pga. områdets mangfoldighed, ikke vil skabe et overblik. I forbindelse med enkelte projekter (f.eks. konsulentdeltagelse i arbejdet med GPS til demente), er VFTkonsulenterne blevet inddraget til at diskutere de forskellige løsningsmuligheder på markedet.

Det står klart, at ønsker man i Hedensted Kommune fortsat at satse på velfærdsteknologi, er det nødvendigt, at området sættes i fokus på ledelsesplan. Lederne bør have til opgave at prioritere velfærdsteknologi og gøre det klart for deres personale, at "velfærdsteknologi er noget vi arbejder med!"

Der bør udarbejdes en strategi omkring indførelse af velfærdsteknologi i Hedensted Kommune. Ønsker man f.eks. at indføre velfærdsteknologi for at opnå besparelser, er det vigtigt, at man tager udgangspunkt i veldokumenterede og modne teknologier. Ønsker man at arbejde innovativt med ny velfærdsteknologi for at finde nye løsninger til bedre velfærd bør der afses ressourcer til afprøvning, og der skal skabes en kultur, hvor det er OK at ikke alle projekter er en succes. Uanset hvilken vej man vælger at gå, er det nødvendigt, at det primære fokus ligger på implementering således at den konkrete teknologi bliver en naturlig del af hverdagen for personalet. Ligeledes anbefaler VFTkonsulenterne, at man arbejder på faglig opkvalificering af personale og ledere med fokus på forandringsteori.

Velfærdsteknologi er ikke kun interessant på sundhedsområdet. Såvel psykiatri, handicap, læring og beskæftigelse kan ligeledes drage nytte af mange af de velfærdsteknologiske løsninger. Flere kommuner har valgt at oprette selvstændige velfærdsteknologiske enheder eller ansætte VFTkonsulenter centralt i kommunen (f.eks. i IT afdelingen), så de har mulighed for at arbejde og understøtte på tværs. Dette har vist sig som en succes, da mange teknologier – og ikke mindst implementeringsmetoder – kan genbruges på tværs af forvaltninger.

Bedre indsats for pårørende til demente

Formålet med indsatsen er: At give de ægtefælle/pårørende mulighed for aflastning aften og weekend. Dette giver mulighed for, at ægtefælle/pårørende kan deltage i sociale aktiviteter eller kan lave aktiviteter alene.

Indsatsen er, at der visiteres til aflastning aften/nat og weekend af ægtefælle/pårørende, der bor sammen med dement ægtefælle/pårørende. Målgruppen er således alle ægtefæller/pårørende til demente, som bor i eget hjem.

Til at forestå aflastningen er ansat en social- og sundhedsassistent. I perioden 1. april 2014 – 30. april 2015 er i alt 26 borgere blevet visiteret til aflastning.

Indtryk fra demensafløseren:

"I opstartsfasen gik der meget tid med at finde ud, hvordan jeg skulle gøre mht. vagtplan, visitation, disponering og dokumentation. Der var mange praktiske ting, der skulle på plads. Derudover skulle der formidles viden om projektet. Jeg var på besøg i alle hjemmeplejeteams, havde kontakt til demens konsulenter, besøgte Ældrerådet på et møde. Jeg udarbejdede en flyer, der blev delt rundt til teams, sygeplejersker, visitatorer, på biblioteker, lægehuse mm.

I forbindelse med opstart i hjemmene har jeg besøgt relevante hjem for at fortælle om projektet. Hvis borgeren og den pårørende har ønsket at gøre brug af muligheden, har jeg så vidt muligt haft et par besøg af en times varighed for at lære borgeren at kende og omvendt. Dette oplever jeg som nødvendigt for at opbygge tillid og en relation til den demente borger. Jeg kommer også i hjem hvor jeg kommer relativt tidligt i forløbet.

Fagligt er det vigtigt for mig at have en god erfaring med og viden om arbejdet med demente borgere og deres pårørende. Der opstår indimellem situationer hvor man skal handle hurtigt eller kreativt for at vende en situation hvor borgeren kan være til skade for sig selv eller andre. Det kan være borgeren der ønsker at forlade hjemmet, eller vil forsøge at kravle op ad en stige. Jeg møder pårørende, der spørger til gode råd og vejledning i svære situationer.

Der har hidtil været ca 30 besøg, som jeg ikke har kunnet tilgodese – pga. andre besøg, fridage eller ferie".

Indtryk fra en borger, der har fået hjælp til aflastning:

"Min Mand kom hjem igen fra Plejehjem, kunne så ikke gå eller tale mere, men det gav ro hos os begge to. Nu kan vi stadig have børnene på besøg, og vi er begge to blevet hjulpet, så vi kan have et tåleligt liv. Det allerbedste er at vi har fået en Demensafløser og en pige med hjertet på det helt rigtige sted, der bliver smilet når hun kommer, og jeg kan trygt tage til en fest, eller en dejlig udflugt med nogle venner eller en fødselsdag ved børnebørnene. Og jeg nyder det efter mange år.

Og jeg har fået bevilliget 5 timer ugentlig i dagtimerne, så jeg kan gå til motion og handle ind, det er så meget værd med fritid til den pårørende. Mange tårer kunne være sparret, hvis hjælpen til at komme hjemmefra var kommet meget før. Var det mon ikke noget en Demens konsulent burde kunne igangsætte? Men godt der er taget fat på det i Hedensted kommune, men behovet er meget større end en ansat, der er jo stadigvæk store, store begrænsninger i en pårørendes liv. Og kan man undgå, at ægtefællerne også bliver syge er meget jo nået. Der er i hvert fald også hårdt brug for at der kunne gives en weekend eller ferie, og det kan jo ikke lade sig gøre med kun én ansat. Tænk på søvnen er afbrudt flere gange hver nat. Tak for hjælp herfra"

Overordnet ser indsatsen for aflastning af pårørende til demente ud til at være i god gænge. Den indledende og vigtige implementering har fundet sted og de borgere, som administrationen kender til, er meget tilfredse med indsatsen/aflastningen. Formålet med indsatsen ser således ud til at være opfyldt. Det kan derfor anbefales, at indsatsen med bedre indsats til pårørende videreføres i 2016.